

Józef Wroceński

"La buona fama: problematiche inerenti alla sua protezione in base al. can. 220 del Codice di Diritto Canonico Latino", Piotr Skonieczny, Romae 2010 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 54/3-4, 414-417

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

skiej. Publikacja świadczy o dogłębnej znajomości zarysowanej problematyki. Jakimś mankamentem publikacji, w mojej ocenie, może być brak podjęcia problematyki ludzi starszych w rodzinie. Obecnie uważa się to zagadnienie, jako wschodzący problem polskiej rodziny i polskiego społeczeństwa. Można to jednak Autorowi wybaczyć, bowiem nie jest możliwością w jednym opracowaniu poruszyć wszystkie, tak wielorakie, zagadnienia dotyczące rodziny. Zasygnalizowany problem z pewnością będzie inspirował innych naukowców do podjęcia badań w tej materii, w tym także kanonistów. Zwłaszcza ci ostatni otrzymują solidne studium socjologiczne dotyczące współczesnych uwarunkowań życia polskiej rodziny, które z pewnością będzie pomocne dla interpretacji przepisów prawa kanonicznego dotyczących chrześcijańskiej rodziny.

ks. Józef Wroceński SCJ

Piotr Skonieczny OP, *La buona fama: problematiche inerenti alla sua protezione in base al can. 220 del Codice di Diritto Canonico Latino, Romae 2010, ss. 351.*

Recenzowana praca napisana pod kierunkiem ks. prof. Jana Śliwy O.P. została przedłożona, jako rozprawa doktorska na Wydziale Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza z Akwinu (Angelicum) w Rzymie i stała się podstawą uzyskania przez jej Autora stopnia naukowego doktora prawa kanonicznego.

Ks. Piotr Skonieczny w swoim opracowaniu zatytułowanym *La buona fama: problematiche inerenti alla sua protezione in base al can. 220 del Codice di Diritto Canonico Latino, (Dobra opinia: zagadnienia związane z jej ochroną na podstawie kan. 220 łacińskiego Kodeksu Prawa Kanonicznego)* podjął się badań nad jednym z ważnych praw podmiotowych, a mianowicie prawem do ochrony dobrej opinii. Jest to prawo naturalne, wynikające z przyrodzonej godności osoby ludzkiej, które przysługuje każdemu człowiekowi w każdej społeczności, w tym także w społeczności kościelnej. Prawodawca kościelny ochronę tego prawa zapisał w pierwszej części kanonu 220 Kodeksu Prawa Kanonicznego. Przedmiotem ochrony jest dobre imię, czyli dobra opinia, jaką ktoś cieszy się w danej społeczności, w tym wypadku w Kościele. Prawodawca w cytowanym wyżej kanonie zabrania bezprawnego naruszenia czyjejś dobrej opinii. Bezprawne naruszenie czyjejś dobrej opinii powoduje zniesławienie, stąd też może być ono przestępstwem podlegającym odpowiedzialności karnej. Natomiast nie jest zabronione legalne naruszenie czyjegoś dobrego imienia, tzn., gdy jest usprawiedliwione jego faktyczną utratą w następstwie popełnienia przestępstwa stwierdzonego prawomocnym wyrokiem lub na skutek zaimplementowania uporu pozostawienia

stawiania w publicznym grzechu ciężkim, tzn. gdy ktoś sam rezygnuje z dobrej opinii postępując wbrew porządkowi moralnemu.

Recenzowana rozprawa doktorska jest napisana w języku włoskim i została podzielona na trzy części. Opracowanie posiada następujący układ: Wykaz skrótów (ss. 5-8), Wprowadzenie (ss. 9-16). We wprowadzeniu Autor określił przede wszystkim przedmiot podejmowanych badań, omówił podstawowe źródła i literaturę, a następnie sukcesywnie omówił problematykę poszczególnych części i tworzących je rozdziałów, wreszcie wskazał na zastosowane w pracy metody naukowe.

Część pierwsza (ss. 17-90) zawierająca trzy rozdziały została poświęcona problematyce teoretyczno-teologicznej przepisu kan. 220. W rozdziale pierwszym (ss. 19-46) tej części Autor poddał analizie podstawy prawne „dobrej opinii”. Odwołując się także do innych kanonów obowiązującego Kodeksu ukazał od strony etymologicznej i formalnej treść analizowanego wyrażenia oraz historię powstania dyspozycji zawartej w pierwszej części kan. 220. W rozdziale drugim (47-70) „dobra opinia” została ukazana jako podstawowe prawo człowieka, które wywodzi się z jego godności. Jest to także podstawowe prawo wiernego w Kościele, zaliczane do praw podmiotowych. Rozdział trzeci (ss. 71-90) Autor poświęcił poszukiwaniu „ratio legis” prawnej ochrony dobrej opinii. Analizując Księgi Pisma Świętego, wypowiedzi Ojców Kościoła, naukę św. Tomasza z Akwinu oraz doktrynę Magisterium Kościoła wskazał na podstawy biblijno-teologiczne tej ochrony. Przytoczył także argumenty, jakie formułują nauki filozoficzne, socjologiczne i prawne.

W drugiej części rozprawy (ss. 91-190) składającej się również z trzech rozdziałów Autor podjął istotną problematykę prawnej ochrony dobrej opinii, o której traktuje prawodawca kościelny w pierwszej części kan. 220, wskazując poszczególne jej elementy. W rozdziale pierwszym (ss. 93-125) Autor poczynił szereg uwag dotyczących płaszczyzny podmiotowej i przedmiotowej kan. 220 wskazując różne trudności związane z jego interpretacją. Rozdział drugi (ss. 127-159) został poświęcony analizie bezprawnego naruszenia dobrej opinii i okolicznościom, które wykluczają bezprawność tego naruszenia. Bezprawność zdaniem Autora jest elementem centralnym normy stojącej na straży dobrej opinii. Z kolei w rozdziale trzecim (ss. 161-190) Autor analizuje skutki prawne bezprawnego naruszenia dobrej opinii, a także sankcje karne, o których prawodawca kodeksowy traktuje w Księdze VI Kodeksu oraz kwestię naprawienia szkody powstałej z bezprawnego naruszenia dobrej opinii.

Z kolei część trzecią recenzowanej rozprawy doktorskiej (ss. 191-285) składającą się również z trzech rozdziałów Autor poświęcił problematyce dotyczącej aplikacji normy zawartej w kan. 220. W rozdziale pierwszym (ss. 193-222) Autor analizując inne kanony Kodeksu Prawa Kanonicznego wykazał, jak wielkie znaczenie w systemie prawa kościelnego posiada norma kan. 220, bowiem ma ona swoje zastosowa-

nie w prawie sakramentalnym, w prawie małżeńskim i rodzinnym, w prawie karnym i procesowym, a także w prawie administracyjnym. Rozdział drugi (ss. 223-256) został poświęcony omówieniu postanowienia kan. 220 w świetle jurysprudenencji rotalnej. Autor na podstawie analizy kilku wyroków Roty Rzymskiej omawia problem ochrony prawnej dobrej opinii, a także kwestię bezprawności jej naruszenia. Wreszcie w rozdziale trzecim (ss. 257-285) tej części Autor w sposób krytyczny omówił problemy procesualne dotyczące kan. 220 występujące w praktyce sądowej Roty Rzymskiej.

Za cenne należy uznać dwunastostronicowe zakończenie (ss. 287-298), w którym dokonał nie tylko podsumowania przeprowadzonych badań, ale też sformułował szereg wniosków *de lege lata* i *de lege ferenda*. Niektóre z nich są bardzo interesujące, np. uwaga Autora dotycząca braku konsekwencji prawodawcy kościelnego, który ogłosił tylko projekt Kodeksu Prawa Fundamentalnego, a następnie przepisy w nim zawarte, do których należy zaliczyć postanowienie kan. 220, zamieścił w różnych miejscach Kodeksu Prawa Kanonicznego i Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich. Pozostałe wnioski dotyczą ważniejszych kwestii analizowanych w tekście rozprawy, np. kwestii sankcji karnych za bezprawne naruszenie dobrej opinii, czy też znaczenia omawianej regulacji prawnej w życiu Kościoła.

Kończąc ogólną prezentację rozprawy ks. P. Skoniecznego należy jeszcze zwrócić uwagę na dołączony wykaz bibliograficzny, który został podzielony na dwie części: źródła (ss. 299-313) i literatura (ss. 313-343). Autor zgromadził i wykorzystał bogatą bazę źródłową, posługując się dokumentami prawa kościelnego i świeckiego, w tym także prawa polskiego. Podobnie w wykazie literatury zamieścił liczne opracowania polskich autorów.

Rozprawę zamyka przejrzysty spis treści (ss. 345-351).

Recenzowana rozprawa doktorska jest dobrze udokumentowanym opracowaniem monograficznym, przede wszystkim dotyczy to oparcia jej na źródłach prawa kościelnego i prawa cywilnego oraz na wyrokach Roty Rzymskiej i sądów cywilnych. Wymagało to od Autora cierplivej analizy wielu ustaw i wyroków sądowych. Ponadto rozprawa została oparta na obszernej wielojęzycznej literaturze przedmiotu. W jej wykazie znalazły się opracowania, które bezpośrednio nie są związane z tematem rozprawy. Może należało sporządzić wykaz literatury pomocniczej. Należy podkreślić, że pod względem metodologicznym Autor właściwie rozłożył akcenty, a rozdziały objętościowo są sobie równe. Każdy rozdział rozprawy tytułem wprowadzenia posiada uwidocznioną strukturę wewnętrzną oraz podsumowanie, co świadczy o rzetelności Autora i o jego logicznym podejściu do opracowanego zagadnienia. Liczne przypisy Autor stosuje w sposób poprawny. Nie są one zdawkowe, bowiem znajdują się w nich jego opinie, wyjaśnienia, porównania. Z tego też względu jest to opracowanie twórcze i samodzielne, omawiające w sposób wyczerpujący podjęty problem naukowy.

Autor wykazał się dobrą znajomością badanej problematyki, a także dużą wnikliwością. Język jego rozprawy jest poprawny, jasny i staranny. Autor nie tylko referuje poglądy innych, lecz także odważnie zajmuje własne stanowisko i logicznie je uzasadnia. Podsumowując należy powiedzieć, że wykazał się on umiejętnością poprawnej analizy źródeł, orzecznictwa sądowego oraz posługiwania się literaturą, co z pewnością będzie skutkowało w prowadzeniu dalszych badań w zakresie kanonistyki.

Oceniając krytycznie recenzowane opracowanie należy zauważyć, iż Autor analizując przepisy kościelne i wyroki rotalne gwarantujące ochronę dobrej opinii oraz przepisy prawa cywilnego, w tym prawa polskiego i wyroki sądów cywilnych, w tym polskiego Sądu Najwyższego w tej samej materii, nie dokonał, w jakiejś wyodrębnionej części swojej pracy, stosownego porównania obydwu stanowisk, tzn. prawodawcy kościelnego i świeckiego. Te stanowiska są widoczne w rozprawie i czytelnik może je odszukać. Jednak zaproponowane rozwiązanie, mimo iż byłoby niewielkim poszerzeniem zagadnienia, dałoby lepszy obraz problemu i pozwoliłoby odpowiedzieć na pytanie, który z prawodawców zapewnia lepszą ochronę dobrej opinii?

Zasygnalizowane powyżej uwagi nie osłabiają waloru naukowego recenzowanego opracowania, dlatego też warto je polecić wszystkim kanonistom i tym wszystkim prawnikom, którzy w swoich badaniach zajmują się problematyką podstawowych praw człowieka. Jest to bowiem ważne zagadnienie w obecnej dobie, zwłaszcza w sferze bezodpowiedzialnego przepływu informacji w internecie.

ks. Józef Wroceński SCJ